Niepodległościowe dążenia rodzin ewangelickich, których nazwiska znajdujemy w Żychlińskim Lapidarium

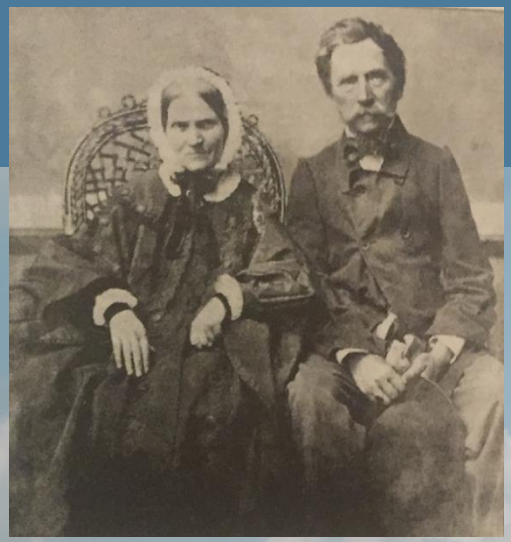

Jan R.E. Taylor

Nieistniejące cmentarze, z których pochodzą uratowane zabytki zgromadzone w Żychlińskim Lapidarium

blisko 60 płyt epitafijnych i nagrobków

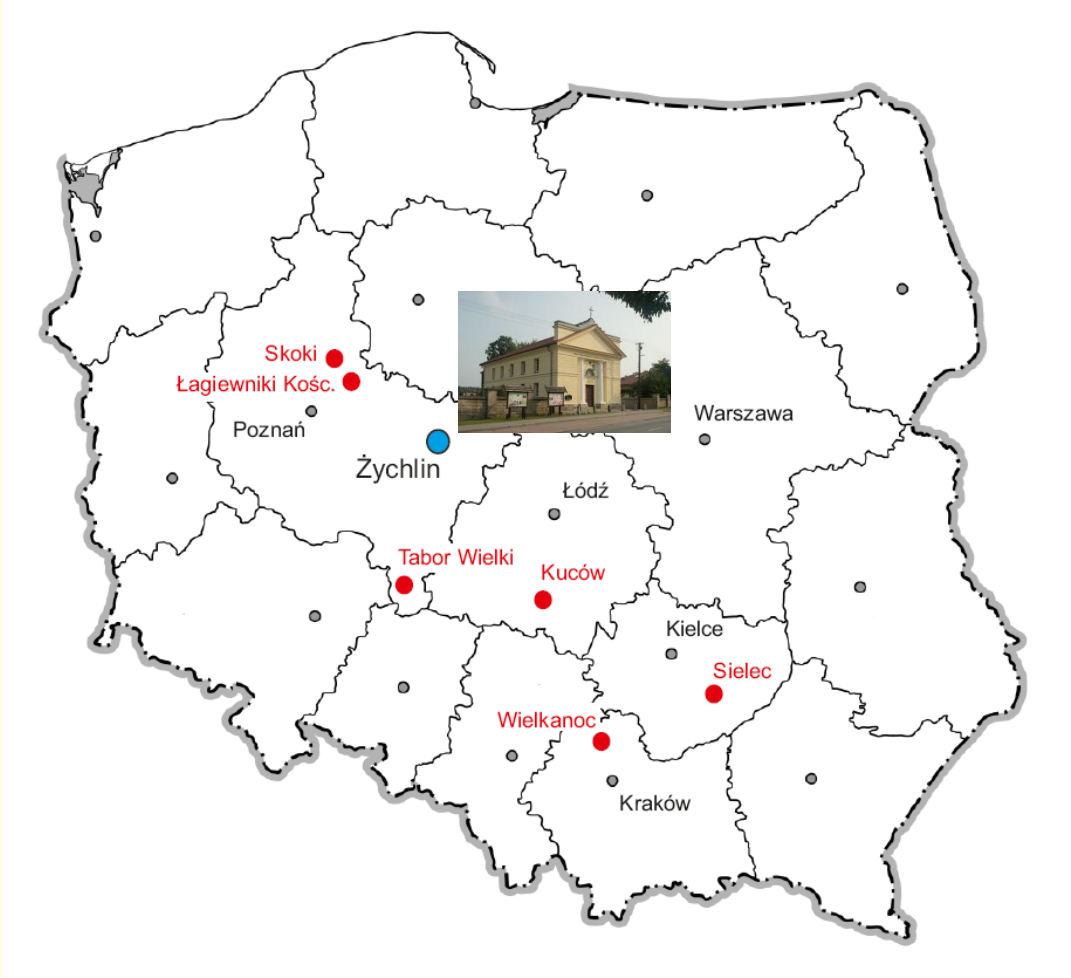

Część nagrobków i płyt z Sielca k. Staszowa pochodzi z okresu zaborów

Sielec, dawny kościół ewangelicko-reformowany

Nagrobek Ludwika Russockiego (zm. 1853)

i Anieli z Russockich Russockiej (zm. 1875)

Insurekcja kościuszkowska 1794

Ludwik Russocki – patron zboru w Sielcu, senior Jednoty Małopolskiej,
syn Maksymiliana Russockiego

Maksymilian Russocki – służył w wojsku koronnym;
Uczestnik powstania kościuszkowskiego w dywizji gen. Karola Sierakowskiego;
W trakcie powstania mianowany kapitanem z kompanią, potem majorem;
2 sierpnia 1794 – zwycięstwo dywizji Sierakowskiego nad Rosjanami pod Słonimem;
Klęski w bitwach pod Krupczycami i Terespolem;
10 października 1794 – klęska pod Maciejowicami, Maksymilian w niewoli rosyjskiej,
zwolniony z innymi jeńcami po 2,5 roku.

Aniela Russocka – córka Stanisława Russockiego,
seniora Jednoty Małopolskiej

Stanisław Russocki – porucznik w konnym regim. dragonii wojsk koronnych;
W insurekcji awansował na sztabsrotmistrza.
Walczył pod Maciejowicami i dostał się do niewoli rosyjskiej.

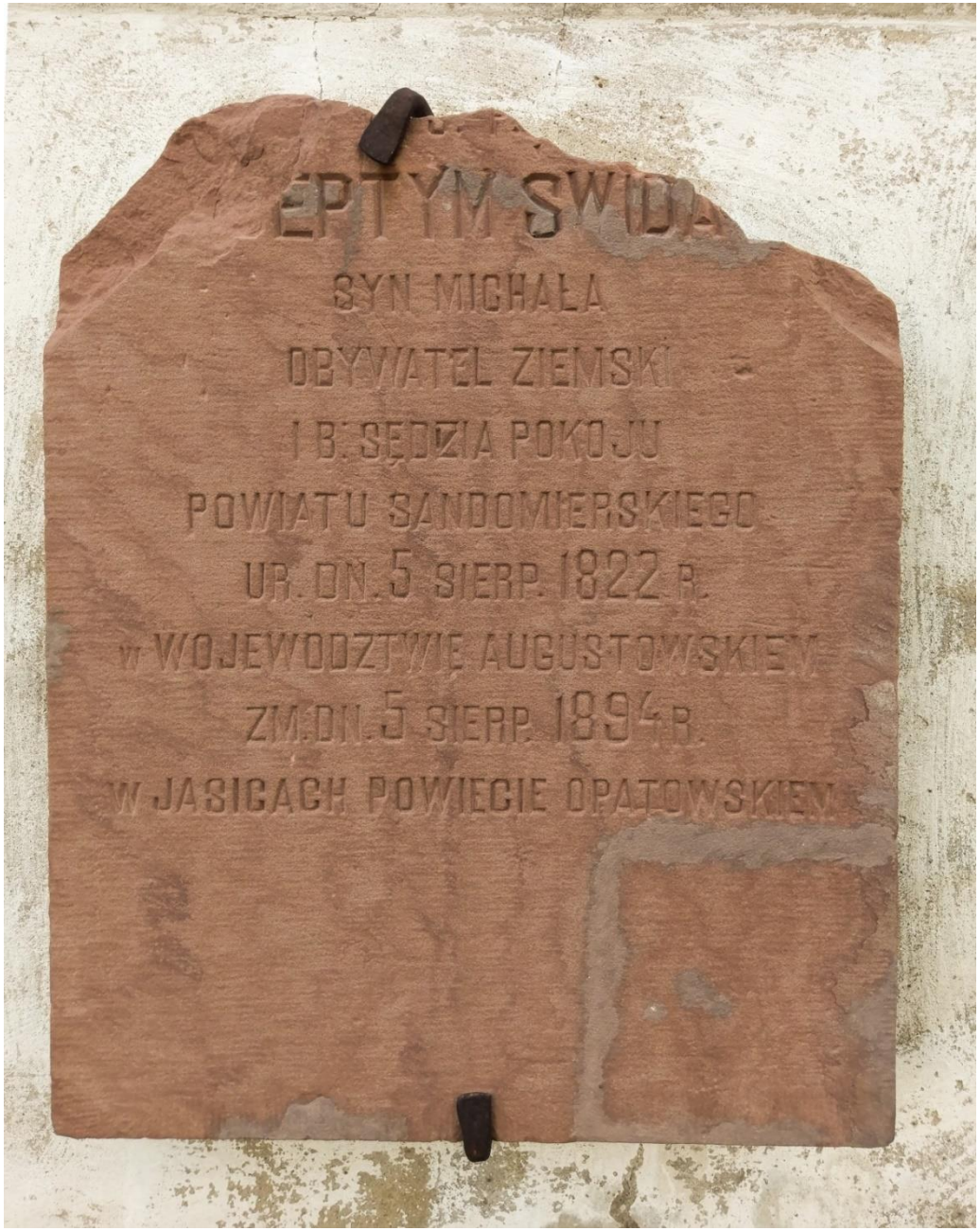

Epitafium Septyma Świdy (zm. 1894 r.)

Absolwent Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Marymoncie

Gospodarował w swym majątku w sandomierszczyźnie

Sędzia pokoju pow. staszowskiego, patron zboru sieleckiego

Syn Michała Świdy, uczestnika wojny z Rosją w roku 1812 i powstania listopadowego

Kampania napoleońska i powstanie listopadowe

Michał Świda (1784-1846)

Kapitan wojsk Księstwa Warszawskiego

Wojna z Rosją 1812 – w Korpusie Inżynierów

Uczestnik bitew pod Smoleńskiem i Borodino

Odwrót Wielkiej Armii – opracował plany mostów przez Berezynę umożliwiających przeprawę V Korpusu – Krzyż Legii Honorowej

1813 – czł. sztabu garnizonu twierdzy Zamość

Saperzy Wielkiej Armii. Budowa przeprawy przez Berezynę

(źródło: Newsweek Plus)

Uczestnik powstania listopadowego (1830-31)

Członek Rady Obywatelskiej na Sejneńszczyźnie

1831 – dowódca pospolitego ruszenia woj. augustowskiego

Niewola, Sybir, wykupiony przez rodzinę

1846 – objęty śledztwem za posiadanie zakazanej literatury

Jan Świda, powstaniec styczniowy, cywilny naczelnik pow. borysowskiego

Kampania napoleońska i powstanie listopadowe

Pomnik Ewy z Kosseckich Konarskiej (zm. 1848)
i jej syna Władysława Konarskiego

Andrzej Konarski – mąż Ewy

Syn szambelana Stanisława Augusta

Uczestnik kampanii napoleońskich

Oficer w powstaniu listopadowym
(kapitan w 12. pułku piechoty liniowej
sformowanym w woj. sandomierskim)
- uczestnik bitwy pod Rudkami
- pod Ostrołęką
- uczestnik obrony Warszawy

złoty krzyż za udział w powstaniu

Gorliwy ewangelik reformowany,
dyrektor synodów Jednoty Małopolskiej

Atak wojsk rosyjskich na Warszawę

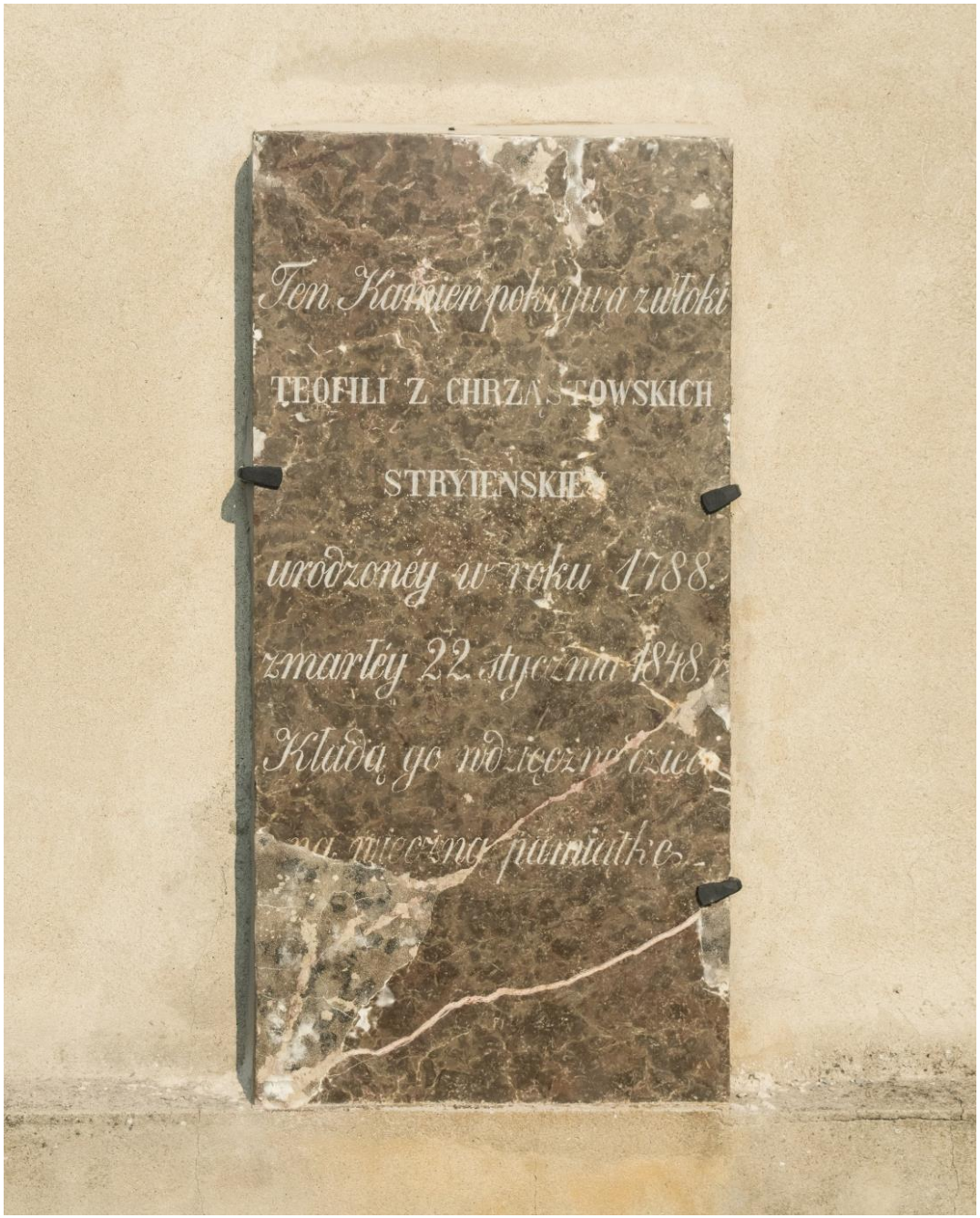

Epitafium Teofili Stryjeńskiej z Chrząstowskich,

zm. 1848 r.

żony Teodora Stryjeńskiego,

Urodziła się w Szczepanowicach nad Dunajcem (pow. tarnowski)

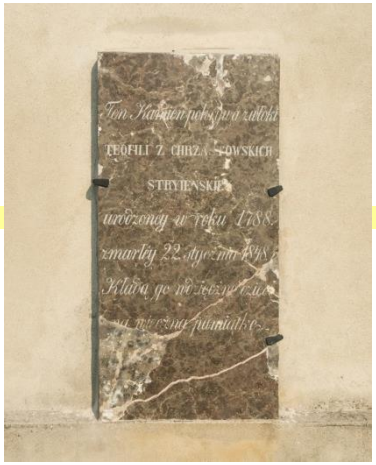

Chrząstowscy herbu Zadora

Od 1489 do poł. XIX w. - Chrząstowscy nieprzerwanie dziedzicami Szczepanowic.

W 1568 część rodziny przyjęła kalwinizm i powstał zbór ewangelicki;
Szczepanowice ważnym w Małopolsce ośrodkiem ewangelicyzmu reformowanego (szkoła, synody dystryktowe i Prowincji Małopolskiej).
Szczególnym dobrodziejem zboru był Aleksander Chrząstowski (1740-1813), ojciec Teofili.

Kościół ewangelicki z plebanią w Szczepanowicach, rok 1801

ryciny: R. Darowski, *Szczepanowice nad Dunajcem.* Kraków 2004

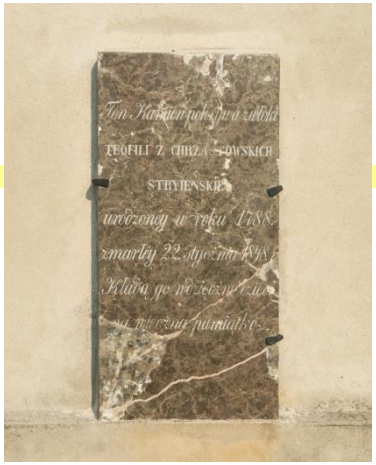

Po powstaniu listopadowym

Po upadku powstania listopadowego dwór w Szczepanowicach - ośrodkiem wolnościowej działalności konspiracyjnej. W działalność tę byli szczególnie zaangażowani: bratowa Teofili, Marcjanna Chrząstowska oraz trzej bratankowie Teofili: Aleksander, Edward i Julian

Marcjanna Chrząstowska

Do dworu docierali emisariusze popowstaniowych środowisk emigracyjnych, ukrywali działacze wolnościowi. Ukrywał się tu działacz Stowarzyszenia Ludu Polskiego, powstaniec listopadowy i poeta Seweryn Goszczyński

Chrząstowscy przypłacili działalność wolnościową więzieniem. Aleksandra jako winnego zdrady stanu uwięziono na 5 lat. Do więzienia trafili też trzej jego bracia, w tym jeden gimnazjalista. Rok w więzieniu we Lwowie spędziła też Marcjanna Chrząstowska

portret z: R. Darowski, *Szczepanowice nad Dunajcem.* Kraków 2004

Po powstaniu listopadowym

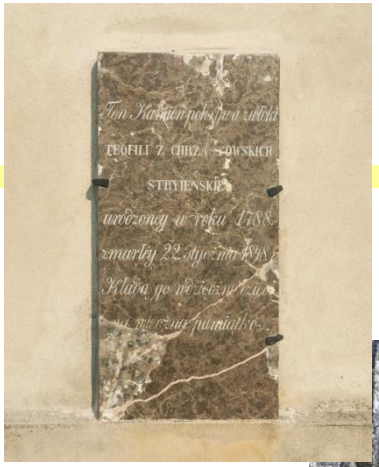

Pozostałości cmentarza ewangelicko-reformowanego w Szczepanowicach

Fot: http://lemuriza1972.bikestats.pl/1303262,Szlakiem-cmentarzy-wojennych.html

Płyta nagrobna Karoliny ze Stryjeńskich Russockej (zm. 1873)

Córka Teodora i Teofili z Chrząstowskich Stryjeńskich

Partyzantka po powstaniu listopadowym

Karolina ze Stryjeńskich – żona Konstantego Russockiego

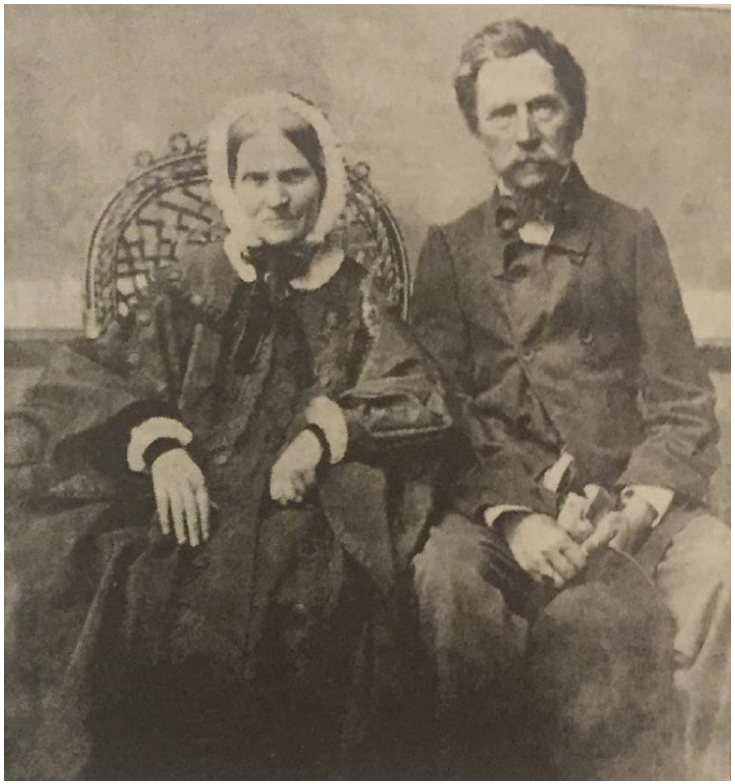

Konstanty i Karolina ze Stryjeńskich Russoccy

Konstanty Russocki gospodarował w swym majątku Górki koło Mielca (w Galicji)

Po powstaniu listopadowym organizowano partyzantkę w celu wzniecenia nowego powstania

W marcu 1833 r. Górki były punktem zbornym oddziału partyzanckiego Kaspra Dziewickiego, który zamierzał przejść Wisłę i opanować Połaniec (w Królestwie Polskim)

Konstanty Russocki zaopatrzył oddział i zorganizował przeprawę. Aresztowany, zwolniony z więzienia po 3 latach

Po zwolnieniu był prezesem kolegium kościelnego w Sielcu, działał w Towarzystwie Rolniczym

Fot. Russockich z: T. Lenczewski, *Russoccy herbu Zadora.* Warszawa 2005

Obelisk Heleny z Mielęckich Karczewskiej (zm. 1787 r.) z cmentarza w Skokach

W przededniu powstania styczniowego

Patriotycznie nastawione rodziny Mielęckich i Karczewskich

Marceli Karczewski, wnuk Heleny Karczewskiej, także ewangelik reformowany zastrzelony 27 lutego 1861 przez Rosjan podczas demonstracji patriotycznej na Placu Zamkowym w Warszawie.

Jego pogrzeb i 4 innych ofiar był manifestacją narodową, jedną z tych, które przyspieszyły wybuch powstania styczniowego. Manifestacja narodowego zbratania.

mal. Henryk Pillati, 1865.
mal. Aleksander Lesser, 1861.

Wszystko

o Żychlińskim Lapidarium
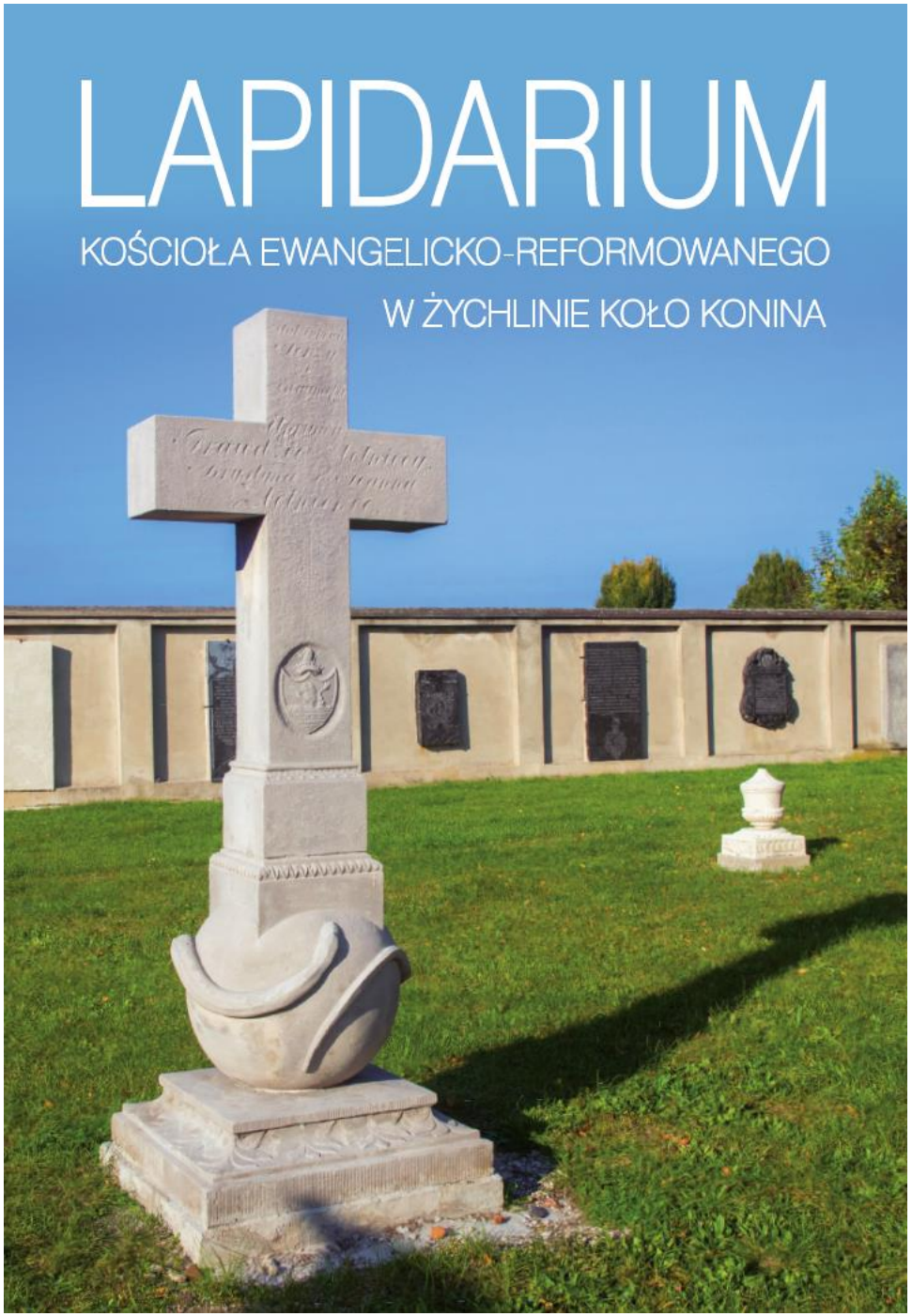
w tej monografii: